ئازادی و خود … نیگا قادر

ئازادی لەبنەمادا ئازادی نییە! قبوڵ کردنی وجودی خۆتە وەک ئەوەی هەیت و بوونت هەیە، کاتێک گەشتیتە بوونت هەر خودی خۆت ئەودەمانە ناچار دەبیت ڕێز لە (سەروەری، ماف، هەبوون، نەبوون، شکست و سەرکەوتنی) کەسانی تر بگری، ئەوەیە کە دەرگیری پەروەردەیەکی سیستەماتیکییەو ڕاهاتنە لەسەر ئاشتەوایەکی کۆمەڵایەتی لەناو تاک بەتاکی کۆمەڵ و، بە ئەخلاقی کردنی تەواوی دامەزراوەکان دەبێت.

هەروەک “جۆن ستیوارت مێل” دەڵێ: (ئەگەر مرۆڤایەتی جگە لە یەک کەس، ڕایەکییان هەبوو، ئەوە تەنها یەک کەس ڕایەکی پێچەوانەی ئەو ڕایەی هەبوو، مرۆڤایەتی هەر ئەوەندە ڕەوایەتی هەیە لە بێدەنگکردنی ئەوکەسە، بەقەدەر ئەوەی ئەوکەسە دەسەڵاتی ئەوەی هەبێ هەموو مرۆڤایەتی بێدەنگ بکات).

گرنگ ئەوەیە لەسەر ئەم چەند دێڕەی مێل بوەستین، مێل بەرگری لە ڕادەربڕینی تاکێک دەکات بەرامبەر هەموو مرۆڤایەتی، ئەگەر مرۆڤایەتی لەلایەک بێ، ئەوە تاکەکەسێکی خاوەن ڕای جیاواز لەلایەکی ترە.
بێدەنگ کردنی تاکێک لای مێل وەک بێدەنگ کردنی هەموو مرۆڤایەتییە! بەلام لێرە پرسێک دیتە پێشەوە، ئایە مێل بۆ ئەوندە بەرگری لە ئازادی دەربڕینی تاک دەکات؟

هۆکاری بەرگری کردن لە ڕادەربڕینی ئازاد کە بەشێک لە گەشتن بە ئازادی بنەمای سودگەرایە، کە پایەکانی لەسەدەی حەڤدە لەلایەن جێرمی بێنتامەوە دانرا، جێرمی پێی وابوو هەر بیرۆکەیک یان هەر دەربڕینێک کاتێک ڕەوایە کە ببێتە هۆی سود بۆ دەورووبەر، بنەمای دیاری سودگەراکان (زۆرترین سود بۆ زۆرترین خەڵک) بانگەشەی هەرە دیارەکانیان بوو، کە مێلیش سەر بەو قوتابخانەیە بوو.
وەک ستیوارت مێل دەلێ: (سەرکوت کردنی بیروڕایەک ئەگەر سوودی هەبێ و سەرکوت بکرێ ئەبیتە هۆی زیان بۆ مرۆڤایەتی و لێی بێ بەش دەبێ).

لەبەرەوە سەرکوت کردنی ڕایەک خراپەیەکی زۆر گەورەترە لەوەی هەر تەنها بریتی بێت لە بێدەنگکردنی تاکێک، چونکە لەهەردوو بارەکەدا ئەگەر راست بێت یان هەڵە ئەوە کۆمەڵ سودی لێ دەبینێ، هەروەکو ئێستا تەواوی کۆمەلگای کوردی دژی بیروباوەڕێک دەوەستنەوە یان سەرکوتی دەکەن، بیانەوە هەر گەڕانێک لەهزر و پەروەردەی کۆمەڵ

دروست بکەن، ئەو ئارگۆمێنتەی لە کلتوردا وجودیان هەبووە و دەبە دیسانەوە دەرگیری پەروەردەی (خێزان بە پلەی یەکەم و ئیستا سۆشیال میدیاکان هاتوونەتە پلەی دووەمی پەروەردە، لەناو تەڵەی سیستەمی پەروەردەدا، ڕۆڵێکی نەرێنی لەئاراستەکردنی ئەخلاقی پەروەردەی تاک دەگێرن، قوتابخانەو ناوەندە ئایینییەکان …هتد). رۆلی خۆیان دەگێرن لەو زەمینە ناسازەدا.

کلتور لای ستیوارت مەل وەکو ئامرازێکی بە ڕێخستن، وە یان ئەتوانین بڵێین ڕێخستنەوە دەبینێ، کە خۆی لە ئاراستەی تاک لە هزرو بیروبۆچوونیان دەبینێ، کە ئەگەری کاڵ بوونەوە و گۆرانکاری تێدا هەیە کە ئەویش لەگەڵ ئازادی ڕادەربڕینی تاک خۆی دەبینێتەوە.
مەل بەوای وابوو گوستنەوەی بیروڕاکانمان لەسەر بنەمای هەقیقەت دەبێ، کاتێک سەرجەم ئەگەرەکان کراوە بن لەبەردەم ڕا دژ و پێچەوانەکان، بەلام ئەوەی گرنگە هەقیقەت بە ئەبەد سەرکوت ناکرێ، هەقیقەت لەوەیە کە راستە، بەلام کاتێک سەردەمانێک دەگۆرێن و بیروڕاکان دەگۆرێن هەقیقەت لەوەدا گۆڕانی بەسەردا دێ، نموونە سوکراتی فەیلەسوفی یۆنانییە، خۆی کوژرا بەلام تیشکی فەلسەفەکەی بەشێوەیەکی زیندوو بەسەر تەواوی مەعریفەو کایەکانی هەقیقەتدا دەدرەوشێتەوە.

بەکورتی ئازادی ڕادەربڕین لێرەدا گرنگی خۆی دەخاتە بەردەست، کە بتوانێ کێشەکی لێبوردەی کۆمەڵایەتی، ئایینی و، سیاسی دروست بکات.
ئەگەر لەو ڕەهەندەوە سەیری رۆڵی لایەنی ئایینی و کۆمەڵایەتی بکەین …هتد.
هەقیقەت بوون و نەبوونی پەیوەستە بەوەی بەوایان پێیە یاخود نا، ئەگەر هات و لەبنەماکانیدا چەسپا، ئەوە کێشەکی لێبوردەیی و ئاشتەوایی دروستەکات، کە لە لای مەل ئەمە کلیلی شارستانیەتی کۆمەڵگایە، کە بەداخەوە دەتوانم بڵێم کورد کلیلی ئەو مەعریفەیەی ون(بزر) کردووە.

تێبینی:
بۆ ئەم وتارەم سودم لە ئارگۆمێنتەکانی “جۆن ستیوارت مەل” وەرگرتووە، بە تێڕوانینێکی بچووک بۆ دۆخی ئێستای ڕادەربڕین.
(نیگا قادر)